

Verslag van de eindejaarsexcursie te De Panne op 23 december 1995.

N. Severijns

Terwijl we tijdens de eindejaarsexcursies van de vorige drie jaren steeds hadden af te rekenen met bijtende vrieskou of stormachtig weer was het dit jaar erg rustig weer en waren de temperaturen meer dan aangenaam voor de tijd van het jaar. Het weerbericht had dat niet laten uitschijnen. Uitstekend weer dus om eens rustig op het strand rond te kuieren op zoek naar leuke vondsten. Hoewel er bij de waterlijn niets opvallends te verzamelen viel bevatten de vloedlijn en de aanspoelselbanken veel materiaal. In totaal werden er niet minder dan 61 soorten waargenomen.

De volgende mollusken troffen we levend aan: *Abra alba*, *Donax vittatus*, *Spisula subtruncata*, *Crepidula fornicata*, *Nassarius reticulatus*, *Cerastoderma edule* en *Tellina tenuis*. De gevlochten fuikhoren wordt nu reeds drie jaar regelmatig levend gevonden, vooral aan onze westkust. In het voorbije jaar werden ook regelmatig op verschillende plaatsen aan onze kust levende kokkels gevonden (op 30 december 1995 vond ik nog een levend exemplaar in aanspoelsel op het strand van Oostduinkerke en op 3 februari 1996 één levend en één dood exemplaar in de vloedlijn te De Panne en twee levende kokkels in aanspoelsel op het strand van Lombardsijde) zodat de kokkel zich blijkbaar langzaam maar zeker begint te herstellen na een aantal jaren bijna volledig afwezig te zijn geweest. Iemand uit Duinkerke die deelnam aan de excursie wist te vertellen dat het verdwijnen van de kokkel in de tweede helft van de jaren 1980 werd veroorzaakt door een parasiet, althans in Frankrijk.

Van een aantal andere mollusken vonden we verse schelpen, en vaak doubletten, zo onder andere een doubletje van de Portugese oester *Crassostrea angulata* (nog een soort die stilaan meer algemener wordt aan onze kust - ze komt sinds enige tijd levend voor op de golfbrekers) en doubletten van de tapijtschelp *Venerupis senegalensis*, vaak met zeer mooie kleurpatronen.

Zoals we nu al een aantal jaren gewoon zijn lag het strand weer vol met (vaak verse) doubletten van de Amerikaanse zwaardschede *Ensis directus*. Er werden echter slechts drie doubletten gevonden van de grote zwaardschede *Ensis arcuatus*, waarvan één vrij vers, en slechts één oude losse klep van het klein tafelmesheft *Ensis minor*. Het herstel

van deze twee soorten dat zich de voorbije jaren leek aan te kondigen - nadat beide soorten eerst vrijwel geheel verdrongen waren door de stormachtige invasie van *Ensis directus* - komt er blijkbaar voorlopig toch nog niet. Opvallend was ook het verse platte klepje (diameter 38 mm) van de grote mantel *Pecten maximus* dat we vonden. De herkomst hiervan is niet onmiddellijk duidelijk, maar mogelijk bestaat er een verband met de intensievere visserij van mantelschelpen rond de eindejaarsperiode. Tenslotte werd er ook één (fossiele) verdikte fuikhoren *Nassarius incrassatus* gevonden.

Het was natuurlijk niet al schelpen wat de eindejaarsklokken sloegen. Zo lagen er opvallend veel schilden en ook schaarpoten van dode krabben op het strand: van de Noordzeekrab *Cancer pagurus*, de strandkrab *Carcinus maenas*, de helmkrab *Corystes cassivelaunus*, de gewone zwemkrab *Liocarcinus holsatus*, de fluwelen zwemkrab *Necora puber*, die de laatste tijd ook weer meer wordt aangetroffen aan onze kust, poten van de heremietkreeft *Pagurus bernhardus* en tenslotte dé vondst van de dag: een 8 cm breed rugschild van de Chinese wolhandkrab *Eriocheir sinensis* in de vloedlijn.

Van de andere organismen vermelden we de sterpok of kruisridderpok *Elminius modestus* waarvan er enkele werden aangetroffen op een rugschild van een strandkrab, de zeepier *Arenicola marina* (we konden er ééntje betrappen tijdens zijn werkzaamheden) en een oud exemplaar van het roodwier *Palmaria palmata*. Verder vonden we ook kolonies van de mosdiertjes (Bryozoa) *Alcyonidium digitatum*, *Flustra foliacea* en *Vesicularia spinosa* en van de hydroidpoliepen (Hydroida) *Abietinaria abietina* (enkele kolonies zelfs met voortplantingscellen - gonotheca), *Hydrallmania falcata*, *Laomedea spec.*, *Sertularia cupressina* en tenslotte enkele kolonies van de gorgelpijp *Tubularia spec.* Al deze kolonies waren meestal in grote aantallen in elkaar verstrengeld in kluwens. Tenslotte vonden we in de vloedlijn nog twee eikapsels van de hondshaai *Scyliorhinus canicula*, drie van de stekelrog *Raja clavata* en één van de sterrog *Raja radiata*.

Meer details en een volledig overzicht van alle soorten die we tijdens de excursie waarnamen worden gegeven in onderstaande tabel.

MOLLUSCA - WEEKDIEREN

Gastropoda - slakken, buikpotigen

Buccinum undatum (Linnaeus) - wulk / enkele oude exx., meestal beschadigd

- Crepidula fornicata* (Linnaeus) - muiltje / 1 levend ex. en enkele verse exn.
Epitonium clathrus (Linnaeus) - wenteltrap / enkele met mooie vlekjes; tot 31 mm
Gibbula cineraria (Linnaeus) - asgrauwe tolhoren / oude exn., tot 9 mm hoog
Littorina littorea (Linnaeus) - alikruik / enkele oude exx.
Lunatia alderi (Forbes) - glanzende tepelhoren / algemeen, meeste oud
Lunatia catena (Da Costa) - gewone tepelhoren / enkele oude exn.
Nassarius incrassatus (Ström) - verdikte fuikhoren / 1 fossiel ex.
Nassarius reticulatus (Linnaeus) - gevlochten fuikhoren / enkele vers en 4 levend
Ocenebra erinacea (Linnaeus) - stekelhoren / enkele fragmenten van fossiele exx.

Bivalvia - Tweekleppigen

- Abra alba* (Wood) - witte dunschaal / enkele levende exx. en losse kleppen
Barnea candida (Linnaeus) - witte boormossel / enkele oude kleppen
Cerastoderma edule (Linnaeus) - kokkel / 3 doubletten, 1 levend
Crassostrea angulata (Lamarck) - Portugese oester / enkele verse doubletten
Donax vittatus (Da Costa) - zaagje / veel doubletten, enkele levend
Ensis arcuatus (Jeffreys) - grote zwaardschede / 3 doubletten, 1 vers
Ensis directus (Conrad) - Amerikaanse zwaardschede / algemeen, vooral doubletten, vele vers
Ensis minor (Chenu) - klein tafelmesheft / 1 oude losse klep
Macoma balthica (Linnaeus) - nonnetje / veel verse doubletten
Mactra corallina (Linnaeus) - grote strandschelp / losse kleppen algemeen, 1 beschadigd vers doublet
Mya truncata (Linnaeus) - afgeknotte gaper / 1 vers doublet en enkele losse kleppen
Mytilus edulis (Linnaeus) - mossel / algemeen, veel verse doubletten
Pecten maximus (Linnaeus) - grote mantel / 1 verse platte klep, diameter 38 mm
Petricola pholadiformis (Lamarck) - Amerikaanse boormossel / enkele oude losse kleppen
Solen marginatus (Montagu) - messchede / 1 fragment van een oud ex.
Spisula solida (Linnaeus) - stevige strandschelp / enkele verse doubletten
Spisula subtruncata (Da Costa) - halfgeknotte strandschelp / algemeen, enkele levende en verse éénjarigen
Tellina fabula (Gmelin) - rechtsgestreepte platschelp / enkele verse doubletten
Tellina tenuis (Da Costa) - tere platschelp / enkele levende exx. en doubletten
Venerupis senegalensis (Gmelin) - tapijtschelp / algemeen, vers, vooral doubletten

Cephalopoda - inktvissen

Sepia officinalis (Linnaeus) - gewone zeekat / enkele schilden, meestal beschadigd

ALGAE - WIEREN

Ascophylum nodosum (Linnaeus) - knotswier / enkele oude exx. in vloedlijn

Chondrus crispus (Stackhouse) - Iers mos / enkele in de vloedlijn

Fucus spiralis (Linnaeus) - kleine zeeëik / enkele

Palmaria palmata (Linnaeus) - (roodwier) / 1 oud ex.

COELENTERATA - HOLTEDIEREN

Abietinaria abietina (Linnaeus) - zeeden / algemeen, enkele met gonotheca

Hydractinia echinata (Flemming) - ruwe zeerasp / enkele, oude korsten op wulken en tepelhorens

Hydrallmania falcata (Linnaeus) - gekromde zeeborstel / enkele

Laomedea spec. - zeedraad / enkele

Sertularia cupressina (Linnaeus) zeecypres / enkele, vers

Tubularia spec. (larynx of indivisa) - gorgelpijp / enkele, vers

ECHINODERMATA - STEKELHUIDIGEN

Echinocardium cordatum (Pennant) - zeeklit; hartegel / algemeen, vers, meestal beschadigd

Echinocyamus pusillus (O.F. Mueller) - zeeboontje / enkele

Psammechinus miliaris (Gmelin) - gewone zeeappel / algemeen, vers, beschadigd

VERMES - WORMEN

Arenicola marina (Linnaeus) - zeepier / enkele zandhoopjes

Chaetopterus variopedatus (Renier) - perkamentkokerworm / enkele fragmenten van kokers

BRYOZOA - MOSDIERTJES

Alcyonidium gelatinosum (Linnaeus) - doorschijnende zeevinger / algemeen, "boompjes"

Flustra foliacea (Linnaeus) - bladachtig hoornwier / enkele

Vesicularia spinosa (Linnaeus) - blaascelpoliep / 1 vers ex.

CRUSTACEA - SCHAALDIEREN

Balanus balanoides (Linnaeus) - gewone zeepok / algemeen, levend, vooral op rugschilden van krabben

Cancer pagurus (Linnaeus) - Noordzeekrab / enkele rugschilden en poten van dode dieren

Carcinus maenas (Linnaeus) - strandkrab / algemeen, rugschilden van dode dieren

Corystes cassivelaunus (Pennant) - helmkrab / enkele schaarpoten en rugschilden van dode dieren

Elminius modestus (Darwin) - sterretje/kruisridderpok / enkele, op rugschild van een strandkrab

Eriocheir sinensis (Milne-Edwards) - Chinese wolhandkrab / 1 rugschild, 8 cm breed

Liocarcinus holsatus (Fabricius) - gewone zwemkrab / algemeen, rugschilden van dode dieren

Necora puber (Linnaeus) - fluwelen zwemkrab / enkele rugschilden (tot 54 mm breed) en poten van dode dieren

Pagurus bernhardus (Linnaeus) - heremietkreeft / enkele poten van een volwassen exemplaar

PISCES - VISSSEN

Raja clavata LINNAEUS - stekelrog / 3 verse eikapsels

Raja radiata - sterrog / 1 vers eikapsel

Scyliorhinus canicula (Linnaeus) - hondshaai / 1 vers en 1 oud eikapsel

**Buizegemlei 111
2650 Edegem**